

POVEZANOST EFIKASNOSTI RESOCIJALIZACIJE I SOCIJALNOG STATUSA MALOLJETNIKA NAKON ZAVODSKOG TRETMANA*

Mejovšek Milko

Fakultet za defektologiju
Sveučilišta u Zagrebu

UDK: 376. 343.81

Originalni znanstveni rad

S a ž e t a k

Na uzorku maloljetnih počinioca krivičnih djela koji su otpušteni nakon tretmana iz ustanova na području SRH ispitana je efikasnost njihove resocijalizacije u postpenalnom razdoblju kao i karakteristike njihova sociološkog prostora. U obradi podataka izračunana je kanonička povezanost između skupa varijabli efikasnosti resocijalizacije i skupa varijabli sociološkog prostora. Utvrđena je značajna povezanost šest latentnih dimenzija tih skupova varijabli. Izolirane latentne dimenzije mogle su se interpretirati na taksonomski način.

Prva latentna dimenzija u prostoru efikasnosti resocijalizacije ukazuje na uspješnu resocijalizaciju i odnosi se na skupinu maloljetnika koji su se uspješno resocijalizirali po otpustu iz ustanove. Osnovna obilježja uspješnosti resocijalizacije jesu: uredno pohađanje i uspjeh na radnom mjestu ili u školi, pozitivni odnosi maloljetnika prema mikrosredini, integracija u makrosredinu, odsustvo vršenja krivičnih djela i prekršaja, odsustvo socijalno-patoloških pojava i izbjegavanje devijantnih grupa. U sociološkom prostoru tu skupinu maloljetnika karakterizira u prvom redu njihov aktivni socijalni status, a pasivni socijalni status, iako je povoljan, nalazi se u drugom planu. Ostali taksoni maloljetnika samo su razni oblici djelomično uspješne i neuspješne resocijalizacije. Konfiguracije socioloških karakteristika koje prate te taksone ukazuju da postoji znatno veća vjerojatnost neuspješne resocijalizacije u nepovoljnim konfiguracijama sociološkog prostora. Može se zaključiti da se najslabiji uspjeh u toku resocijalizacije u postpenalnom razdoblju postiže u socijalnom polju koje karakterizira slijedeće: nizak obrazovni i profesionalni status maloljetnika, nizak obrazovni status roditelja, loši uvjeti stanovanja, nizak materijalni i kulturni standard uže socijalne sredine, mala teritorijalna mobilnost maloljetnika i prisutnost devijantnih grupa.

* Istraživanje je realizirano u okviru projekta »Provjera uspješnosti zavodskog tretmana maloljetnika na području SR Hrvatske«.

Uspješnost resocijalizacije maloljetnika nakon zavodskog tretmana zavisi od raznih činilaca među kojima oni koji se mogu svrstati u sociološke, sigurno je, zauzimaju značajno mjesto. Različite konfiguracije socijalnog polja u kojima se maloljetnici nalaze mogu više ili manje olakšati ili otežati tok njihove resocijalizacije. Važnost socijalnih karakteristika ističe se u sociološki orijentiranim teorijama koje stavljaju u drugi plan karakteristike koje se grubo mogu svrstati u biološke i psihološke. Veći broj istraživanja ukazao je na očiglednu nepovoljnost socijalne okoline u kojoj žive maloljetnici. Socijalna okolina je naročito nepovoljna onim maloljetnicima koji su bili podvrgnuti institucionalnom tretmanu i koji se u pravilu u takvu socijalnu sredinu i vraćaju (npr. Hošek, Petrović i Momirović, 1974; Petrović i Momirović, 1974). Opravdano se smatra da je ta socijalna sredina dobrim dijelom odgovorna za neuspjeh resocijalizacije, pa otuda i zahtjevi za potrebom njena mijenjanja. U prostoru resocijalizacije najveće značenje pridaje se pozitivnom odnosu prema radu i odsustvu delikventnog i devijantnog ponašanja. U onom dijelu sociološkog prostora koji je najvažniji za uspjeh resocijalizacije u prvi plan stavlja se naobrazba roditelja, odnosi u porodici i njena cjelovitost, materijalni i kulturni standard uže sredine u kojoj maloljetnik živi, njegov obrazovni, kvalifikacioni i profesionalni status, teritorijalna mobilnost, kao i karakteristike šire socijalne sredine koje olakšavaju ili otežavaju uspjeh resocijalizacije. I prostor resocijalizacije kao i sociološki prostor, koji se definira kao onaj skup socioloških obilježja koji potpomažu

ili ometaju resocijalizaciji, zapravo su dijelovi jedinstvenog, šireg socijalnog prostora i zato je ponekad teško razlučiti što spada u jedan, a što u drugi prostor (u praktičnom radu taj problem je naročito prisutan kada treba varijable za prikupljanje informacija klasificirati u jedan ili u drugi prostor).

Cilj ovog istraživanja sastojao se u utvrđivanju visine povezanosti između uspješnosti resocijalizacije i socioloških karakteristika maloljetnika nakon zavodskog tretmana. Osnovna hipoteza koju je trebalo provjeriti glasila je: Postoji visoka pozitivna povezanost između uspješnosti resocijalizacije i visine pasivnog i aktivnog socijalnog statusa maloljetnika, kao i pogodnosti uže i šire socijalne sredine u kojoj se nalaze nakon zavodskog tretmana. Povezanost prostora resocijalizacije i sociološkog prostora u užem smislu analizirana je multivarijantno na temelju kanoničkih veza latentnih struktura oba prostora. U interpretaciji dobiveni su rezultati objašnjavani taksonomski, promatrajući razne stupnjeve uspješnosti resocijalizacije, s jedne strane, i njima korespondentne konfiguracije socijalnog polja u kojima su se našli maloljetnici po otpustu iz zavoda, s druge strane.

Uzorak ispitanika sačinjavale su osobe oba spola koje su u periodu od 1. 1. 1972. do 31. 12. 1975. otpuštene iz odgojnih zavoda i domova za preddgoj na teritoriju SR Hrvatske. Trajanje pospenalnog perioda kretalo se u rasponu između četiri i osam godina. Sve potrebne informacije prikupljene su za ukupno 628 ispitanika.

Informacije o uspješnosti resocijalizacije prikupljene su pomoću anketnog lista Varijable efikasnosti, koji je

modifikacija sličnog anketnog lista autora Davidović, Špadijer, Mejovšek, Ignjatović, Radovanović, Horga, Kovačević, Viskić i Momirović (1968). Na temelju multidimenzionalnog i dinamičkog pristupa prikupljene su informacije o: zaposlenju, odnosno školovanju poslije tretmana, školovanju, odnosno zaposlenju prije tretmana, odnosu ispitanika prema porodici, odnosu prema vlastitom izgledu, uključivanju u makrosocijalne grupe, provođenju slobodnog vremena, kriminalnoj aktivnosti, prekršajnoj aktivnosti, oblicima devijantnog ponašanja, pripadnosti devijantnim grupama, percepciji uzroka postpenalnog ponašanja i percepciji tretmana (ukupno 51 varijabla). Informacije o sociološkim karakteristikama ispitanika prikupljene su pomoću anketnog lista Demografsko-socio-ekonomske varijable. Anketni list konstruirali su autori projekta »Provjera uspješnosti zavodskog tretmana maloljetnika na području SR Hrvatske« po uzoru na anketni list Sociološke varijable autora Špadijer, Me-

šovšek, Momirović, Kovačević, Davidović, Ignjatović, Radovanović i Horga (1968). Anketnim listom prikupljene su informacije o: obrazovanju roditelja, cjelovitosti porodice, odnosima u porodici, obrazovnom, kvalifikacionom i profesionalnom statusu ispitanika, materijalnom i kulturnom standardu uže sredine u kojoj ispitanik živi, teritorijalnoj mobilnosti ispitanika, postojanju devijantnih grupa, postojanju organizacija koje okupljaju omladinu i pomoći i intervencijama centara za socijalni rad (ukupno 27 varijable). U obradi informacija primijenjen je program za utvrđivanje kanoničkih korelacija između skupa varijabli efikasnosti resocijalizacije i skupa demografsko-socio-ekonomskih varijabli. Originalna metoda kanoničkih korelacija potječe od Harolda Hotellinga (1935, 1936), a u ovom istraživanju primijenjena je jedna modifikacija te metode razvijena u Sveučilišnom računskom centru u Zagrebu pod imenom COCAIN (Momirović 1979).

Tablica 1

Značajne kanoničke korelacije

	C ²	C	P
1	.666	.816	.00000
2	.366	.605	.00000
3	.294	.543	.00000
4	.226	.476	.00000
5	.201	.448	.00001
6	.194	.440	.00187

Prvi faktor u prostoru efikasnosti resocijalizacije ima sva obilježja generalnog faktora efikasnosti resocijalizacije (izoliran i u ranijim istraživanjima, npr. Mejovšek, Horga i Momirović, 1974; Špadijer, Ignjatović i Radovanović 1974; Kovačević, 1976). Taj faktor definiraju u prvom redu: redovitost pohađanja posla ili škole, uspjeh na poslu ili u školi, zadovoljstvo drugih s maloljetnikom na radnom mjestu ili u školi, zadovoljstvo maloljetnika sa zaposlenjem ili školom, neprekidanje zaposlenja, nemijenjanje zaposlenja ili škole, zadovoljstvo roditelja ili staratelja ponašanjem maloljetnika i aktivno učešće u društveno-političkom radu. Većina ostalih varijabli ima substancijske pozitivne korelacije s prvom kanoničkom varijablom u prostoru resocijalizacije (korelacije originalne varijable SLOVRI i prve kanoničke varijable je

logički pozitivna jer je varijabla SLOVRI negativno skalirana). Prva kanonička varijabla predstavlja uspješnu resocijalizaciju nakon zavodskog tretmana. Iz tablice 2 vidljivo je da najveće značenje u resocijalizaciji maloljetnika, kako je i u većem broju ranijih istraživanja istaknuto (npr. Dobrenić, Kovačević, Momirović i Singer, 1972; Mejovšek, Horga i Momirović, 1974; Špadijer, Ignjatović i Radovanović, 1974; Kovačević, 1976), ima pozitivan odnos prema radu ili obrazovanju, odnosno redovan odlazak na radno mjesto ili u školu i udovoljavanje postavljenim obavezama. Kako postoji identičan blok varijabli pomoću kojih su prikupljene informacije o školovanju ili zaposlenju prije upućivanja u ustanovu, zanimljivo je analizirati korelacije ta dva bloka varijabli s prvom kanoničkom varijablom. U tablici 2 jasno se vidi da su korelacije original-

Tablica 2

Korelacija kanoničkih i originalnih varijabli
— prostor resocijalizacije

	1	2	3	4	5	6
ADRESA	—044	—423	.585	.096	—057	—034
REDPOH	.840	—106	—093	—080	.050	.153
USPJEH	.881	—127	—025	—104	—001	.090
MIJMJE	.718	—057	—045	.043	.093	—048
PREKID	.726	—097	—014	.019	.023	—040
ZADOVO	.781	—109	.046	—071	—083	.206
ZADRU	.837	—030	—007	—021	.029	.073
STRUCI	.650	—182	—167	.383	—230	.017
PONAŠA	.674	.288	.279	.044	.058	—150

	1	2	3	4	5	6
REDOVI	.292	.006	— .131	— .054	— .202	— .386
USŠKOL	.333	.170	— .047	.055	— .367	— .217
MJEMŠK	.286	.173	.014	.052	— .432	.005
PREKŠK	.212	.136	.061	.162	.090	— .002
ZADOŠK	.297	.095	— .047	.145	— .242	— .313
ZADOIS	.312	.185	— .152	— .005	— .255	— .345
DOJAM	.164	— .043	.078	.104	.082	— .550
ODNOIS	.351	.302	.249	.168	.022	.259
POMOĆ	.263	.364	— .052	.258	.023	— .026
BRIGA	.132	.277	.077	.253	.180	.149
POMPOS	.315	.222	.018	.114	— .010	.005
IZGLED	.480	.323	— .127	.031	— .107	.070
IZGPRI	.360	.519	.092	— .106	— .170	— .150
PIONIR	.223	— .088	— .037	— .025	.221	— .112
SKJ	.378	— .015	— .015	— .009	— .135	— .138
KULUM	.085	— .007	.119	— .118	.155	— .059
SPORT	.129	— .002	.049	— .219	— .032	— .040
SLOVRI	— .406	— .033	— .019	— .125	.202	— .001
KRIDJE	.473	.219	.183	— .006	— .134	— .137
PROTEK	.427	.220	.150	— .159	— .118	— .145
KRIMAK	.315	— .051	.112	.130	— .179	.134
VRSTA	.432	.142	.114	.075	— .151	— .068
PREKRŠ	.290	.003	.151	— .135	— .033	— .180
PRIPRE	.109	— .006	— .026	— .036	.085	— .238
POZIV	.346	.212	.240	.001	.052	— .100
ALKOHO	.261	.097	.090	— .192	— .277	— .111
SKIT	.442	.069	.068	.160	— .127	.140

	1	2	3	4	5	6
PROSJA	.013	— .173	.029	— .029	.068	— .023
HAZARD	.207	.064	.097	— .055	— .121	.043
PROSTI	.049	— .033	.233	.003	— .009	.019
POSRED	.064	.012	.264	.033	.009	.059
PODVOĐ	.089	.001	.058	— .180	.008	.084
KRETA	.079	.031	.197	— .152	— .181	— .046
BESPOS	.556	— .058	.109	— .085	— .137	.265
VERBAG	.284	.145	.188	.091	.021	— .025
FIZAG	.203	.056	.030	.169	— .198	.106
TAPKAR	.062	— .042	— .149	.138	— .060	.143
NARKOM	.060	— .025	— .167	.040	.041	— .065
DEVIJA	.338	.161	.058	— .048	— .051	.218
UTJECA	.211	— .063	.264	.128	— .068	— .158
UPUĆEN	.102	— .131	— .085	.099	.226	.207
ISPITA	.242	— .046	— .051	— .122	.074	— .037

nih varijabli koje se odnose na period nakon tretmana kanoničke varijable znatno više, što upućuje na zaključke (jer su korelacije originalnih varijabli koje se odnose na period prije tretmana i kanoničke varijable također pozitivne i značajne) da je provedeni tretman imao utjecaja u prvom redu na one maloljetnike koji i prije upućivanja u ustanovu nisu predstavljali ozbiljnije probleme u školi ili na radnom mjestu ili čak postizali i određene uspjehe. Bilo bi daleko povoljnije za valorizaciju efikasnosti tretmana kada bi korelacije originalnih varijabli o školovanju i zaposlenju prije tretmana i prve kanoničke varijable bile

negativne i visoke, jer bi to zapravo značilo da su se u toku tretmana dogodile korjenite promjene u odnosu maloljetnika prema radu.

Prva kanonička varijabla u sociološkom prostoru (vidi tablicu 3) ukazuje na viši položaj maloljetnika na radnom mjestu, višu kvalifikaciju i naobrazbu maloljetnika, pozitivne odnose u užoj socijalnoj sredini, prihvaćanje maloljetnika u užoj socijalnoj sredini i povoljne mogućnosti angažmana u društveno-političkom životu. Korelacija prvog para kanoničnih varijabli je visoka, što upućuje na veličinu značenja što ga utvrđena konfiguracija socijalnog prostora ima za uspješnu

Tablica 3

Korelacije kanoničkih i originalnih varijabli
— sociološki prostor

	1	2	3	4	5	6
NAOBRO	.108	.306	— .224	.129	— .339	.280
NAOBRM	.102	.362	— .203	— .024	— .295	.315
RAZVED	— .029	.147	.245	.148	— .125	.489
ODNOSI	.530	.575	.316	.028	— .120	— .079
NAOBRI	.578	.226	— .308	.361	— .186	— .066
KVALIS	.613	.028	— .218	.498	— .195	— .065
POLOIS	.920	— .212	— .075	— .052	— .028	.181
UČEŠĆE	.406	— .166	— .003	— .120	— .135	— .295
STAMSI	— .002	.117	.305	.096	— .256	— .015
KONFOR	.186	.458	.089	.035	— .162	.257
TELEVI	.056	.228	— .238	— .066	— .388	.153
AUTO	.234	.343	.163	.052	— .056	.273
FOTO	.251	.333	— .224	.222	— .087	.159
KINO	.031	.106	— .066	— .034	— .089	— .045
ENCIK	.292	.263	— .073	.034	— .295	— .039
BROJM	.170	.391	.204	.137	.579	.036
SMJERM	.153	.460	— .156	.061	.622	— .109
DEVGRU	.207	— .087	.328	.137	— .277	— .319
OMLORG	.034	— .211	.049	.428	.066	.055
RELORG	— .020	— .280	— .083	.482	.052	.175
SOCZAŠ	— .341	— .208	— .146	.093	.086	.310
POMZAP	.333	.043	.029	— .018	.092	— .021
POMMAT	.282	.201	.027	— .029	— .242	.076
POMODN	.443	.352	.212	— .067	— .058	— .019

resocijalizaciju. Tim više, što korelacija drugog para kanoničnih varijabli, a zatim, naravno, i ostale u kanoničkom smislu nisu od većeg praktičnog značenja (vidi tablicu 1). Prvu kanoničku varijablu u sociološkom prostoru u prvom redu definira aktivni socijalni status maloljetnika. Iako se ne može reći da je pasivni socijalni status maloljetnika koji opisuje prva kanonička varijabla nizak, ipak on prilično zaostaje za aktualnim (postignutim) socijalnim statusom maloljetnika. Visoka povezanost tako definirane kanoničke varijable u sociološkom prostoru i njoj korespondentne u prostoru resocijalizacije sasvim je očekivana, jer je zapravo visok socijalni status maloljetnika u prostoru resocijalizacije vrednovan kao vrlo uspješna resocijalizacija. U oba prostora imamo međusobno zavisne skupove varijabli koje su jedanput mjere visine socijalnog statusa, a drugi put mjere uspješnost resocijalizacije. Prva kanonička varijabla u sociološkom prostoru vrlo je bliska originalnoj varijabli: Položaj maloljetnika na radnom mjestu (više od 80% zajedničke varijance). Budući da pasivni socijalni status maloljetnika koji opisuje prva kanonička varijabla nije izrazito visok, može se zaključiti da sama povoljnost užeg socijalnog polja u kojem se maloljetnik nalazi nije sama za sebe dovoljna i ne može u potpunosti osigurati uspješnu socijalizaciju odnosno resocijalizaciju, a to znači da uz sociološke karakteristike uže sredine maloljetnika treba voditi računa i o njihovim biološkim i psihološkim karakteristikama, kao i o ekološkim karakteristikama šire sredine.

Drugi par kanoničnih varijabli u taksonomskom smislu odnosi se na

onu skupinu maloljetnika koji su se samo djelimično uspješno resocijalizirali. Ti maloljetnici žive pretežno u urbanoj sredini, imaju pozitivan odnos prema užoj socijalnoj sredini, prihvaćeni su od te sredine, urednog su izgleda, učestalost recidivizma je niska, ali u odnosu na period prije tretmana pokazuju manju redovitost u odlasku na posao ili u pohađanju škole, a također postižu i slabije rezultate. Odnosi u njihovoj užoj sredini su korektni, obrazovna razina roditelja je relativno visoka, stambena situacija je dobra, mobilnost ukoliko postoji u razini je samo istog tipa naselja, a materijalni status primarne sredine može se smatrati visokim. U područjima u kojima žive ti maloljetnici ne postoje mjesta za organizirano okupljanje mladih. Pomoć centara za socijalni rad uglavnom nije pružena jer se najvjerojatnije pretpostavljalo da nije niti potrebna. Maloljetnici koji pripadaju tom taksonu ne prave veće probleme, žive u sredeim socijalnim i materijalnim prilikama, međutim njihova resocijalizacija je samo djelimično uspješna, u prvom redu zbog negativnog odnosa prema radu i vrlo slabog uključivanja u bilo koju poželjnu aktivnost njihove makrosredine.

Treća kanonička varijabla u prostoru efikasnosti resocijalizacije također ukazuje na jedan oblik nepotpune resocijalizacije. I ovdje je osnovno obilježje nedovoljno uključivanje u proces rada ili u nastavak školovanja, a to je postojalo i prije tretmana. Delinkventna i devijantna aktivnost je reducirana u odnosu na period prije tretmana, uža sredina je uglavnom zadovoljna ponašanjem maloljetnika, maloljetnikov odnos prema njoj se nešto poboljšao i time se uspješnost resoci-

jalizacije uz još skromnu aktivnost u kulturno-umjetničkim društvima uglavnom i iscrpljuje. Na ponašanje maloljetnika po otpustu iz ustanova najviše je utjecao boravak u ustanovi, boravak u JNA, veza s osobom suprotnog spola i vlastita djeca. Za razliku od ranije skupine maloljetnika, za ovu je skupinu karakterističan stalan boravak u ruralnim područjima. Osnovna su obilježja socijalnog polja u kome se nalaze maloljetnici niska obrazovna razina roditelja, a i maloljetnika, nizak materijalni status i tendencija mobilnosti k urbanim sredinama.

Četvrti par kanoničkih varijabli odnosi se na onu skupinu maloljetnika koji se pretežno nisu uspješno resocijalizirali. Neuspjeh resocijalizacije ogleda se u neuspjehu na radnom mjestu ili u školi, ponovnom vršenju krivičnih djela i prekršaja kao i u prisustvu socijalno-patoloških pojava (alkoholizam, podvođenje i kretanju u krugu prostitutki i podvodača). Odnosi u užoj sredini osrednji su, a uključivanje u širu socijalnu zajednicu vrlo slabo. Osnovne karakteristike te skupine maloljetnika u sociološkom prostoru su skromna obrazovna razina roditelja, relativno visok obrazovni i kvalifikacioni status maloljetnika, ali uz nizak profesionalni status zbog izbjegavanja zaposlenja i negativnog odnosa prema radu. Nedovoljna integracija u širu socijalnu sredinu još je nepovoljnija zbog toga što upravo u područjima u kojima obitavaju ti maloljetnici ima, u odnosu na ostala ispitivana područja, najviše mjesta za organizirano okupljanje omladine.

Maloljetnici na koje se odnosi peti par kanoničkih varijabli pokazali su najneuspješniju resocijalizaciju od svih šest grupa maloljetnika. Neuspjeh se

u prvom redu manifestira u ponovnom vršenju krivičnih djela, zatim u prisutnosti raznih oblika socijalno-patološkog ponašanja i u socijalno nepoželjnom načinu korišćenja slobodnog vremena. Posebno se ističe uživanje alkohola, kretanje u krugu prostitutki i podvodača i fizička agresivnost. Također je prisutna i skitnja kao i odivanje hazardnim igrama i besposličarenju. Ovi maloljetnici pretežno ili uopće nisu zaposleni ili rade u struci koju nisu izučavali u zavodu. Prije upućivanja u ustanovu pokazivali su vrlo slab uspjeh u školi ili na poslu i često su mijenjali školu ili zaposlenje. Socijalno polje u kojem se kreću ovi maloljetnici vrlo je nepovoljno. Obrazovna razina roditelja ili staratelja vrlo je niska, stambena situacija loša, materijalni standard nizak, postoji znatna učestalost odsustva jednog roditelja i poremećenih porodičnih odnosa, a također je i obrazovna razina maloljetnika niska. Osim toga, dalje karakteristike su niska stopa mobilnosti, postojanje devijantnih grupa u mjestu stanovanja i prisustvo potrebe za materijalnom pomoći nakon otpusta iz zavoda.

Šesti par kanoničkih varijabli odnosi se na one maloljetnike koji se je djelomično uspješno resocijaliziraju. Prije tretmana postojali su znatni problemi u školovanju ili na radnom mjestu (neredovito pohađanje, slab uspjeh, nepovoljan dojam nastavanika ili rukovodioca, nezadovoljstvo roditelja, a takode i samog maloljetnika). Nakon tretmana dolazi do redovitog pohađanja radnog mjesta ili škole, maloljetnik je uglavnom zadovoljan poslom koji obavlja ili školom koju polazi, roditelji nisu još uvijek sasvim zadovoljni ponašanjem maloljetnika, ali je

stupanj njihova nezadovoljstva znatno manji nego prije tretmana, odnos maloljetnika prema članovima porodice je poboljšain, a također i njihov izgled. Maloljetnici su nedovoljno uključeni u makro sredinu, postoji recidivizam, prekršajna aktivnost je smanjena u odnosu na raniji period, smanjeno je prisustvo socijalno-patoloških pojava, a također postoji i tendencija izbjegavanja devijantnih grupa. Sociološka kanja devijantnih grupa. Sociološke karakteristike maloljetnika mogu se rezimirati na ovaj način: obrazovanje roditelja je relativno visoko, porodica je uglavnom cjelovita, položaj mololjetnika na radnom mjestu viši od onog koji bi se mogao očekivati na osnovi njihova obrazovanja i kvalifikacije, tendencija izbjegavanja društveno-političke aktivnosti, što se slaže sa ranije utvrđenom slamob makrosocijalnom integracijom — zadovoljavajući uvjeti stanovanja, i također i materijalni standard. U područjima u kojima žive ovi maloljetnici postoje dvijantne grupe, a od organizacija koje okupljaju omladinu nešto je izraženije prisustvo reli-

gioznih organizacija, a također se osjeća i aktivnost centara za socijalni rad.

Na osnovi dobijenih rezultata može se zaključiti slijedeće: 1. Od šest izoliranih latentnih dimenzija u prostoru efikasnosti rescijalizacije samo prva ukazuje na sasvim uspješnu resocijalizaciju, a ostalih pet na razne oblike djelomične i neuspješne resocijalizacije; 2. Sociološki prostor u kojem maloljetnici žive značajan je za uspješnost njihove resocijalizacije; 3. Uspješnost resocijalizacije je to veća što je povoljnija konfiguracija sociološkog prostora; 4. Za uspješnost resocijalizacije od socioloških karakteristika daleko najveće značenje imaju one koje se mogu objediniti pod nazivom aktivnog socijalnog statusa maloljetnika; 5. Najmanji uspjeh u resocijalizaciji postoji u onoj socijalnoj sredini koju karakterizira nizak obrazovni i profesionalni status maloljetnika, nizak obrazovni status roditelja, loši uvjeti stanovanja, nizak materijalni i kulturni standard uže socijalne sredine, mala teritorijalna mobilnost i postojanje devijantnih grupa.

LITERATURA:

1. Davidović, D., K. Momirović, I. Špadijer, V. Kovačević, M. Singer, I. Ignjatović, B. Radovanović, S. Horga, M. Mejovšek, N. Viskić i suradnici: Efikasnost krivičnih sankcija prema maloljetnim počiniocima krivičnih dijela s posebnim osvrtom na povratništvo kod maloljetnika. Studijski projekt. Institut za kriminološka i kriminalistička istraživanja i Institut za kineziologiju. Beograd—Zagreb, 1968.
2. Dobrenić, T., V. Kovačević, K. Momirović i M. Singer: Efikasnost metoda preodgoja u odgojnim zavodima i odgojno-popravnim domovima SRH. Institut za kineziologiju. Zagreb, 1972.
3. Hošek, A., K. Petrović i K. Momirović: Neke relacije između sankcija izrečenih maloljetnim počiniocima krivičnih dijela i njihovih socioloških karakteristika u postpenalnom razdoblju. Defektologija, 1974, God. 10. br. 1—2, str. 49—92.

4. Kovačević, V.: Efikasnost resocijalizacije maloljetnih delinkvenata koji pripadaju različitim taksonomskim skupinama određena na temelju njihovih psiholoških i socijalnih karakteristika. Disertacija. Fakultet za defektologiju. Zagreb, 1976.
5. Mešovšek, M. S. Horga i K. Momirović: Kanoničke relacije socioloških karakteristika i efikasnosti resocijalizacije u postpenalnom razdoblju. Defektologija, 1974, God. 10, br.1—2, str. 93—117.
6. Petrović, K. i K. Momirović: Diskriminativna analiza sankcija u prostoru nekih socioloških dimenzija maloljetnih delinkvenata u postpenalnom razdoblju. Defektologija, 1974, God. 10, br. 1—2, str. 118—136.
7. Špadijer, J., I. Ignjatović i D. Radovanović: Latentna struktura prostora postpenalne integracije maloljetnih delinkvenata. Institut za kriminološka i sociološka istraživanja. Beograd, 1974.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SUCCESS OF RESOCIALIZATION
AND SOCIAL STATUS OF JUVENILE DELINQUENTS FOLLOWING
INSTITUTIONAL TREATMENT

S u m m a r y

In a sample of juvenile delinquents who had committed criminal acts the success of resocialization in the post-penal period as well as the characteristics of their sociological space were studied, after they had been discharged from treatment in institutions in the Socialistic Republic of Croatia. On a set of variables describing their success of resocialization and on a set of variables of sociological space the canonical correlation analysis was performed. A significant correlation between the six latent dimensions extracted from the two sets of variables was obtained. The isolated dimensions could be interpreted in the taxonomic manner.

The first latent dimension in the space of the success of resocialization points to the efficient resocialization and describes the group of juvenile delinquents who, after the institutional treatment, were successful in resocialization. The main characteristics of successful resocialization are: no absence from and success at school/work, positive social relationships between the subject and their families, integration into macroenvironment, no criminal acts or offences committed, no sociopathological manifestations, and avoidance of deviant groups. In the sociological space this group of juvenile delinquents is primarily characterized by their active social status. Their passive social status, though favourable, is of the secondary importance. Other taxons of minors represent only different kinds of partially successful and partially unsuccessful resocialization. The structures of sociological characteristics describing these taxons show that the successful resocialization is less probable, when structures of sociological space are unfavourable. It can be concluded that the least successful resocialization in the post-penal period is achieved in the social field characterized by low educational and vocational status of the minor, low educational status of his parents, poor housing, poor economic and cultural standards of immediate social environment, little territorial mobility of the minor and the presence of deviant groups.

This study is a part of the project: »Evaluation of efficacy of institutional treatment of juvenile delinquents in the Socialist Republic of Croatia«, conducted by the Institute of Defectology at the Department of Defectology in Zagreb.